

Javorniki

Kraj lovskih in tihotapskih zgodb

Dostop: Po gozdarskih cestah iz Cerknice, Pivke ali Postojne. Najbolj primerna izletniška pot se začne v Postojni in sledi v glavnem cesti, ki pelje do Fortina, ostanka italijanskih utrd. Dolga je dobri dve uri hoda. Od Fortina je prijeten, deset minut dolg sprehod do vrha Velikega Javornika (1268 m). Od Fortina je tudi pol ure poti na Veliki Kožljek (1240 m), ki ima pod vrhom veliko jaso, s katere je lep razgled po Postojnskem. Nujen je zemljevid: Izletniška karta Notranjski Kras, 1 : 50 000.

Naravne lepote 🍃🍃🍃

Zgodovinsko- kulturne znamenitosti 🍃🍃🍃

Javorniki so mikavni, že ko si jih ogleduješ z avtoceste. Njihova temna in plečata gmota, ki se dviga in pne nad Cerkniškim jezerom, poudarja globino pa tudi razsežnost te velike kraške gorske znamenitosti. Z druge, jugozahodne strani pa javorniški obli hribi in goljave prav tako vzbujajo vtis, da dolina Pivke, ki je redko poseljena in naravno ohranjena, sili nekam v zrak. Vsekakor so Javorniki ogromni: so eden najobsežnejših delov dinarskega krasa v Sloveniji. Preko dvajset kilometrov dolgi segajo od Postojne noter pod Snežnik. En sam jelovo-bukov gozd prekriva to planoto, iz katere rastejo grmadaste in kopaste vzpetine med 600 in 1200 metri nadmorske višine.

Pogorje Javornikov se na severu spušča na Cerkniško polje, ki ga vidimo v času naraščanja presihajočega jezera.

Star mejnik na vrhu Javornikov

Najimenitnejši vrh je Veliki Javornik, najbolj razgleden – na jugozahod, proti Postojnski kotlini – pa Veliki Kožljek. Tu ne bomo naštevavali vseh javorniških vrhov, saj bi bilo iz njih treba sestaviti cel katalog.

Na Javornikih gospodarijo gozdarji in kajpak tudi lovci. Poznajo svoje terene kot svoj žep, kar je normalno. Njihove ceste, ki so sicer skrbno načrtane v Atlasu Slovenije, so na križiščih v glavnem brez kažipotov in na njih se znajde le dober bralec zemljevidov. Nekatere so zelo zvožene, na nekatere pa že rineta trava in podrast. Ni nujno, da te katera, ki je zelo zvožena, pripelje najhitreje čez Javornike ali povprek njih. Ponekod pa je cesta izrecno dovoljena le za tiste, ki tu gospodarijo z gozdom.

Če se torej podate na Javornike s cerkniške strani, je treba zelo resno vzeti opozorilo na začetku cest, da namreč vozite na lastno odgovornost. Saj bi se človek obrnil, a kaj, ko so ti svetli visoki gozdovi tako lepi, vrtačaste uvale in jase pa tako mikavne za kratke sprehode – več ali manj okoli avtomobila. Pelje pa s cerkniške strani, z Laz pri Gornjem Jezeru, do Postojne markirana planinska pot, v glavnem po cestah. Dolga je okoli 15 km. Druga označena pot, ki je planinsko bolj pravoverna, se najprej samo na začetku drži ceste. Po slabi uri hoda se dvigne strmo čez gozdne sestoje naravnost na Veliki Javornik. Nanjo lahko stopite že v Cerknici. Greste mimo Dolenje vasi na zahodni rob Cerkniškega polja, mimo ponorov cerkniških voda v Karlovcih, in naprej po cesti, dokler vas kažipot ne usmeri v levo na stezo. Najhitreje in najbolj varno je na Javornike priti po cesti iz Postojne. Na njej s kažipoti ni zadreg. Po 8 kilometrih ste že pod Velikim Javornikom, pri bivši italijanski vojašnici Fortin, od koder je na vrh približno 10 minut sprehoda. Od Fortina je po cesti in na koncu po brezpotju približno pol ure hoje na Veliki Kožljek, na katerem ima izletnik bolj poln občutek, da se je povzpел na goro.

Veliki Javornik je bolj ali manj zaraščen in nerazgleden. Na vrhu je jase komaj za velikanovo čepico, ne več, tam so antene in kočica radioamaterjev. Kar je vredno na vrhu videti, je zanimiv kamen iz avstrijskih časov, ko se je gora uradno imenovala *Dritter Jauernick*. Ne označuje nobene meje, le katastrsko razmejitev med posestjo Windischgraetzev s Planinskega polja in takratnim postojnskim okrajnim glavarstvom.

Kamen spomeniško priča, da se časi na Javornikih počasi – če se sploh – vrtijo, da sta tu večna le gozd in lov. Nekoč tudi tihoapljenje, tako lepo izpričano v Martinu Krpanu in v povestih Matveja Haceta, tisto iz časov med obema svetovnima vojnama, ko je

Ostanki italijanske obmejne stražnice

Javornike sekala rapalska meja. Fantje iz Loške doline so tihotapili kavo, saharin, kokain, predvsem pa konje in les, ki so na italijanski strani imeli trikratno in tudi petkratno ceno. Konjem so ovijali kopita z žakljevino – ta izkušnja je kasneje izvrstno služila tudi partizanom – prašiče pa so krmili s kruhom, namočenim v žganje, da so spali. Hacetu, kasnejšemu slavnemu politkomisarju 14. divizije, se je nekoč prašič prebudil in začel tako pretresljivo kruliti, da je priklical italijanske stražnike, ki so začeli streljati. Zadeli so samo ubogo žival in se potem še mastili z njo. Nekoliko bolj inteligentne zvijače so si Notranjci na jugoslovanski strani izmišljali pri tihotapljenju lesa, vendar tu ni dovolj prostora za opis njihove zapletene zvitosti. Bi pa zabavne tihotapske vragolije, s katerimi mi je Hace pred skoraj pol stoletja razodeval svojo neugnano mladost, lahko zasedle v tej knjigi desetine strani.

V javorniško ljudsko izročilo so se kajpak vtihotapile tudi razne lovske prigode, v katerih ima domišljija prav tako legitimen domicil. Ena govori o samem presvitlem cesarju Francu Jožefu I., sicer velikem ubijalcu gorskih koz, ki je novembra leta 1864 na povabilo kneza Windischgraetza prebil nekaj dni na Javornikih in bil čisto obseden z željo, da bi uplenil medveda. Vse dni je lilo, medved pa ni in ni prihlačal pred cesarjevo boroveljsko risanico. Takrat goniči verjetno še niso bili tako uslužni kot kasneje pred maršalom Titom ali njegovim lovskim pajdašem Ceausescujem, katerih lovske trofeje so imele najvišje mere in najboljše oznake na svetu. Cesar je vse dni čemerer ždel pod neko jelko, njegov klobuk je razmočil dež in zelena hubertusovska barva se mu je razlezla po obličju. V spomin na njegov lovski neuspeh je jelka dobila ime cesarska hoja in je ni smel nihče posekati. A jo je nekdo kajpak položil, iz jeze ali slabega spomina. Morda jo je podrl vihar. Legenda dopušča oboje, sicer ne bi bila legenda. Javorniki imajo veliko malho za (malo) domišljijo. Resnica pa je večkrat prva žrtev legend. No, medvedje na Javornikih vendarle so, zanesljivo. »Medvajdje« se legendam diskretno umikajo.

Vrh Javornikov si delijo radioamaterji in redki izletniki.